

Текст неофіційного перекладу рішення:

Обставини справи

Справа стосувалася примусової ліквідації (розпуску) трьох ультраправих організацій: *de facto* групи (асоціація «Troisième Voie» та її загони охорони) та двох асоціацій («L'Oeuvre française» і «Jeunesses nationalistes»).

У липні 2013 року, після того як 5 червня 2013 року внаслідок бійки зі скінхедами помер К. М., студент Паризького інституту політичних досліджень і член антифашистського руху, відбувся розпуск асоціацій. Щодо декількох осіб було розпочато офіційне розслідування. За результатами розслідування встановлено, що після бійки ці особи зустрілися в барі «Le Local», що належав С. А., із яким вони контактували по телефону до та після інциденту, а також уночі. 14 вересня 2018 року рішенням суду присяжних у м. Парижі засуджено двох колишніх членів та/або прихильників «Troisième Voie» до 11 та 7 років позбавлення волі за вбивство, вчинене шляхом умисного збройного нападу групою осіб. Кримінальне провадження у справі ще триває.

Заява № 77400/14

С. А. обіймав посаду голови асоціації «Troisième Voie», метою діяльності якої було «пропагувати націоналістичну та революційну ідеологію», а також керівника підрозділу охорони цієї асоціації – «Jeunesses nationalistes», *de facto* групи. 11 червня 2013 року С. А. поінформували про намір Уряду розпустити його асоціацію та «Jeunesses nationalistes». 18 червня 2013 року С. А. повідомив Міністрові внутрішніх справ про добровільний розпуск. Пізніше Уряд сповістив його про незмінність свого наміру, констатувавши фактичну діяльність асоціації, що є причиною для висновку, що *de facto* група не припинила своєї діяльності. Указом Президента Франції від 12 липня 2013 року зобов'язано розпустити «Jeunesses nationalistes» і «Troisième Voie». 18 липня та 15 жовтня 2013 року С. А. звертався до *Conseil d'État*¹ із клопотаннями про скасування указу, аргументуючи тим, що таке рішення мало суто політичний характер. *Conseil d'État* відмовила у їх задоволенні.

Заява № 34532/15

У 2012 році Б. був призначений головою «L'Oeuvre française». 28 червня 2013 року Міністр внутрішніх справ поінформував Б. про намір Уряду розпустити асоціацію. Указом Президента Франції від 25 липня 2013 року зобов'язано вчинити дії. 21 вересня 2013 року Б. подав клопотання про скасування зазначеного вище Указу. Рішенням від 30 грудня 2014 року *Conseil d'État* відмовила у задоволенні клопотання.

¹ Тут і далі – «Державна рада» (пер. з фр).

Заява № 34550/15

Г. був головою асоціації «Jeunesses nationalistes», зареєстрованої 19 жовтня 2011 року. За даними Уряду, така асоціація є молодіжним рухом «L'Oeuvre française». 24 червня 2013 року Міністр внутрішніх справ поінформував Г. про намір Уряду розпустити асоціацію-заявника. Асоціація та її очільник терміново подали заяву до суду про призупинення виконання Указу Президента Франції про розпуск, законність якого вони також мали намір оскаржити. Рішенням від 30 грудня 2014 року *Conseil d'État* відмовила у задоволенні такої заяви.

Оцінка Суду

Стаття 11 Конвенції у поєднанні зі статтею 10 Конвенції

ЄСПЛ знову нагадав, що захист поглядів та свобода їх вираження, що гарантовані статтею 10 Конвенції, був однією із цілей свободи зібрань та об'єднання, що закріплено у статті 11 Конвенції. Отже, статтю 11 Конвенції слід тлумачити у поєднанні зі статтею 10 Конвенції.

Заява № 77400/14

ЄСПЛ зазначив, що розпуск асоціації «Troisième Voie» та її охоронного підрозділу «Jeunesses nationalistes» було здійснено на підставі розпорядження Уряду, що обґрунтовано положеннями пунктів 2 і 6 статті L. 212-1 Кодексу з питань національної безпеки (Code de la sécurité intérieure) (далі – Кодекс). Рішення суду ґрунтувалось на першій підставі для розпуску, а саме існуванні приватних воєнізованих груп. Однак суддя вирішив, що недостатньо доказів існування другої підстави, а саме підбурювання до дискримінації, ненависті чи насильства.

Тому ЄСПЛ установив, що втручання було передбачено законом. Хоча заявник передбачав ухвалення наказу про розпуск, добровільно розпустивши асоціацію «Troisième Voie» та її загін охорони «Jeunesses nationalistes», органи державної влади дійшли висновку, що ці утворення продовжують залишатися «*de facto* групами», які можуть бути розпущені відповідно до вищезазначеного законодавчого положення. Розпуск також було організовано з метою запобігання повторному формуванню відповідних суб'єктів. Це було правопорушенням, відповідальність за вчинення якого передбачено положеннями останнього пункту статті L. 212-1 Кодексу, за яким питання відповідальності за добровільний розпуск не розглядалося. ЄСПЛ вказав, що наказ про розпуск може вважатися таким, що спрямований на забезпечення громадської безпеки, запобігання заворушень та захисту прав інших осіб, що становило законну мету для цілей пункту 2 статті 11 Конвенції. ЄСПЛ підкреслив, що «Troisième Voie» не була політичною партією, яка прагнула взяти участь у виборах, а було об'єднанням, яке реалізовувало політичну програму, визначену як революційна націоналістична ідеологія. ЄСПЛ зазначив, що розпуск був спричинений конкретним актом, а не цілями групи чи політичними заявами або політичними поглядами її голови. Рішення органів державної влади щодо розпуску асоціації та «Jeunesses nationalistes» було прийнято після смерті К. М., з урахуванням суспільного безладу, спричиненого інцидентом, що

мав насильницький характер. Це було вирішальним фактором при прийнятті рішення; за твердженнями Міністра внутрішніх справ у меморандумі до *Conseil d'État*, інцидент розкрив «ситуацію загострення між лівими та правими екстремістами» на «тлі дискусій та сутичок навколо Закону про рівність шлюбу». Таким чином, існував «контекст напруженості», який передбачав «навіть більше, ніж у минулому [що] дії «Troisième Voie» та «Jeunesses nationalistes» можуть перерости у серйозний громадський безлад». На доповнення щодо цього акту насильства ЄСПЛ підкреслив, що органи виконавчої влади та *Conseil d'État* врахували попередню діяльність груп як приватних воєнізованих. Отже, вони врахували ієрархічну структуру «Jeunesses nationalistes», а також те, що проводилися мітинги учасників та паради у військовому стилі і що вони наймали членів / учасників з урахуванням їхньої здатності використовувати фізичну силу під час сутичок. ЄСПЛ послався на свою прецедентну практику (*Vona v. Hungary*), підкресливши, що воєнізовані мітинги були проведені з метою породження страху, й наголосив на праві держав вживати превентивних заходів для захисту демократії.

Ураховуючи обставини цієї справи, ЄСПЛ не міг вважати необґрунтованими або свавільними критерії, застосовані *Conseil d'État*, яка встановила, що «Jeunesses nationalistes» являє собою дещо більше, аніж звичайний наряд охорони «Troisième Voie». З інформації, наданої Міністром внутрішніх справ, чітко вбачалося, що «Jeunesses nationalistes» фактично діяла як група воєнізованого характеру і мала відповідний вигляд. Уряд також наголосив на їхньому агресивному характері. На думку ЄСПЛ, органи державної влади мали підстави побоюватися, що група, яка висловлює образливі чи ідеї, що хвилюють / занепокоюють, буде сприяти атмосфері насильства та залякування, що виходить за межі її існування. ЄСПЛ зауважив, що така ідеологія переросла у численні акти насильства, що впливає з результатів спостереження та вчинених кримінальних злочинів. З часом це призвело до атмосфери, яка загрожувала правам і свободам інших людей та громадському порядку. ЄСПЛ зазначив, що сам С. А., як голова асоціації, виступав за політичне насильство, підбурюючи інших узяти участь у бійках та фізичних нападах на антифашистські рухи та правоохоронні органи. «Jeunesses nationalistes» дозволили асоціації «Troisième Voie» досягти цілей, які насправді були підбурюючими, що призвело до насильницьких дій, таких, як ті, що призвели до смерті особи.

З огляду на ці міркування та контекст, у межах якого були вжито заходів, ЄСПЛ визнав, що дії органів державної влади були виправдані, встановивши, що існували відповідні та достатні причини, які демонструють «нагальну соціальну потребу», щоб розпустити групи аби запобігти та припинити громадський безлад.

Щодо того, чи була міра пропорційною, ЄСПЛ встановив, що дії органів влади були необхідними для запобігання громадському безпорядку. Він наголосив, що у випадках підбурювання до насильства щодо особи, представника держави або представника суспільства національні органи влади користуються більш широкою свободою розсуду при оцінці необхідності втручання відповідно до статті 11 Конвенції.

З огляду на такі межі та конкретні обставини справи ЄСПЛ зазначив, що захід у вигляді розпуску можна було вважати пропорційним переслідуваній меті. Тому втручання було необхідним у демократичному суспільстві.

З цих підстав порушення статті 11 Конвенції у поєднанні зі статтею 10 Конвенції в цій справі не було.

Стаття 17 Конвенції (заборона зловживання правами)

Заяви № 34550/15 та № 34532/15

Уряд стверджував, що заяви слід визнати неприйнятними, ураховуючи їх несумісність із положеннями статті 17 Конвенції. Суд вирішив зосередити свою увагу на сумісності програми та політичної діяльності заявників із основами демократії.

ЄСПЛ дійшов висновку, що заявники прагнули використати своє право на свободу об'єднання для знищення ідеалів та цінностей демократичного суспільства. Така діяльність була несумісною з основами демократії.

На думку Суду, діяльність органів державної влади була виправдана. Встановивши, що асоціації-заявники («L'Oeuvre française» та «Jeunesses nationalistes») та їх керівники (Б. та Г.) переслідували цілі, заборонені статтею 17 Конвенції, ЄСПЛ визнав, що вони зловживали свободою об'єднань у спосіб, несумісний із такими цінностями, як терпимість, мир у суспільстві та недопущення дискримінації, що лежать в основі Конвенції. Рішення про розпуск були прийняті на основі поглибленого розуміння внутрішньополітичної ситуації та на підтримку «демократії, здатної захистити себе» («democracy capable of defending itself»).

ЄСПЛ підсумував, що згідно зі статтею 17 Конвенції заявники не могли вимагати захисту права, гарантованого статтею 11 Конвенції у поєднанні зі статтею 10 Конвенції, а тому їхні скарги повинні бути відхилені як несумісні з положеннями Конвенції.

Висновок

Відсутність порушення статті 11 Конвенції (свобода зібрань та об'єднання) у поєднанні зі статтею 10 Конвенції (свобода вираження поглядів).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 8 жовтня 2020 року й набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.